

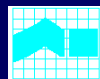
Inštitut za vode Republike Slovenije

Monika Peterlin, univ.dipl.inž.gradb.

STRATEGIJA O MORSKEM OKOLJU

JAVNA PREDSTAVITEV

Koper, 21. april 2005

Opomba

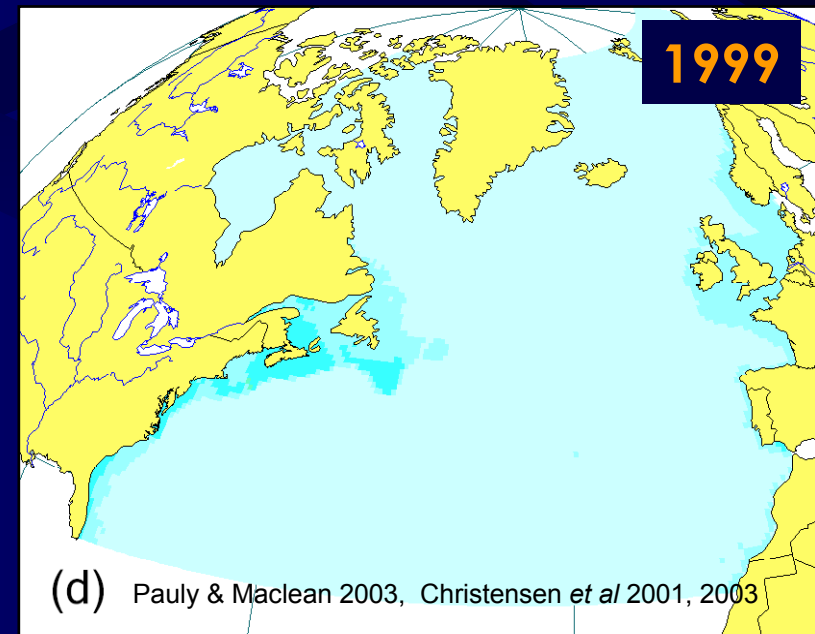
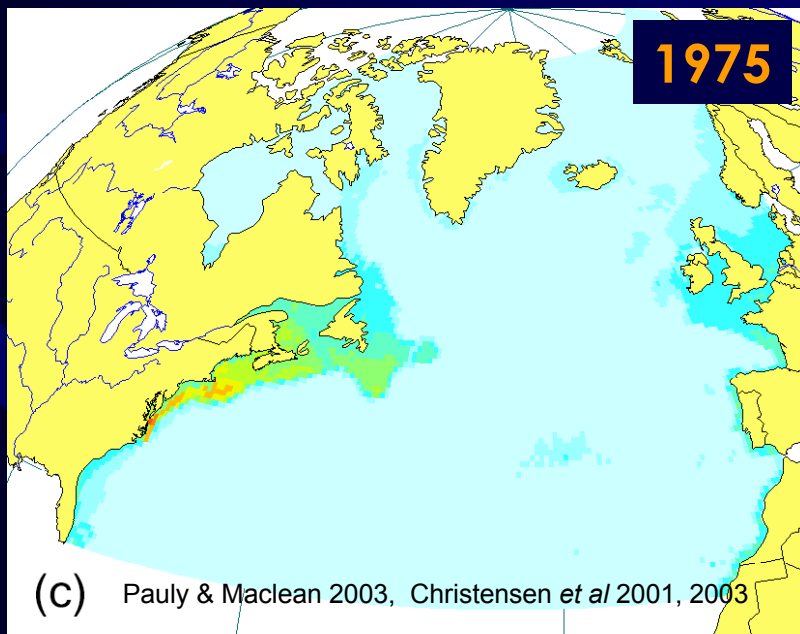
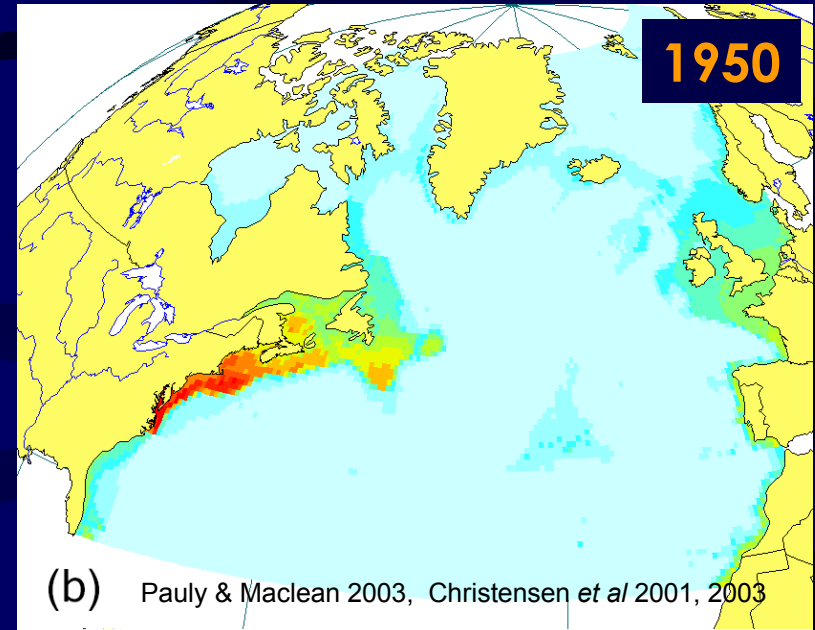
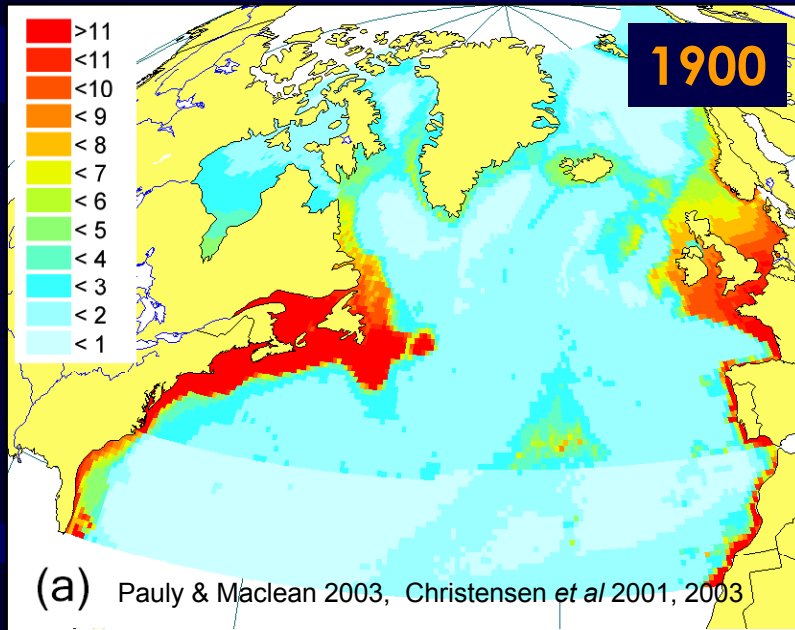
- Predstavitev je zasnovana na osnovi dokumentacije o Strategiji za zaščito in varovanje morskega okolja v Evropi, ki je bila v okviru Evropske komisije pripravljena do sedaj kot predlog za razvoj Strategije
- Predstavitev ne predvideva bodoče politike Evropske komisije

Zakaj je potrebna *Strategija o morskem okolju*?

- Morja in oceani so ključnega pomena za ohranjanje ravnovesja v naravi
- Sedanje stanje morij kaže na potrebe po bolj učinkovitih ukrepih, saj naraščajo pritiski na morsko okolje:
  - Ribišтво in druge aktivnosti
  - Ladijski promet, nezgodna razlitja nafte in drugih nevarnih snovi
  - Izpusti hranil in nevarnih snovi, vnos odpadkov
  - Urbanizacija in uničevanje morskih habitatov idr
- Globalno stanje morij
  - Zmanjševanje biodiverzitete
  - Velike spremembe in uničenje habitatov (le 5% evropske obalne linije je neokrnjene)
  - Posledice onesnaženja z odplakami, kemikalijami in odpadki

Časovne spremembe -biomasa ulova (predatorji – tone/ km²)

Zakaj je potrebna *Strategija o morskem okolju?*

- Sedanji način upravljanja ne zadošča zaradi pomanjkanja koordinacije med sektorji in uvajanja delnih rešitev okoljskih vprašanj
  - Na mednarodnem nivoju
    - Vrsta regionalnih in globalnih strategij, smernic in priporočil brez medsebojne povezave
    - Obstaja vrsta institucij, teles in dogovorov, med njimi pa je slaba koordinacija
  - Na nivoju EU
    - Številne politike – Skupna ribiška politika, zakonodaja za upravljanje pomorskega transporta, politika ravnanja z nevarnimi snovmi, skupna kmetijska politika, vodna direktiva, zakonodaja za zmanjšanje onesnaženja zraka
    - Nobena izmed navedenih usmeritev ni neposredno namenjena varovanju morskega okolja
  - Na nacionalnem nivoju
    - Ni zakonodaje za varovanje morskega okolja v posameznih državah članicah EU
- Pomanjkanje podatkov in poznavanja ekosistema morja
  - Programi za monitoring niso integrirani in popolni, povezava med znanostjo in politiko je slaba
- **Za varovanje morij je potreben integriran pristop, ki bo obravnaval vplive vseh obremenitev morskega okolja**

Politična podlaga za razvoj Strategije

- 6. Okoljski akcijski program Skupnosti
  - Varovanje morij je ena izmed 7 tematskih strategij, za katere Skupnost pripravlja skupni program aktivnosti
  - Osnovni dokument je obvestilo 2002 “Towards a Strategy to Protect and Conserve the Marine Environment” (*K strategiji za zaščito in ohranitev morskega okolja*) (COM(2002) 539 final, 2 October 2002)
  - Sklep Sveta 2003 – je podal mandat za pripravo Evropske strategije o varovanju in ohranitvi morskega okolja

Trajnostna raba naravnih virov mora zagotavljati, da ne prihaja do nepovratnih poškodb strukture ali funkcije ekosistema. Strategija predstavlja okoljsko komponento celovite politike, ki je nujna za doseganje trajnostne rabe morij in zaščite ekosistema morja

Vizija Strategije

“mi in bodoče generacije lahko uporabljamo in uživamo biološko bogata in dinamična morja ter oceane, ki so varni, čisti, zdravi in produktivni“

Osnovni pristop Strategije

- Strategija postavlja okvir za doseganje trajnostne rabe morij – definicija skupnih strateških ciljev ter predlog osnovnih ciljev za izvajanje
- Enotna načela za obravnavo skupnih problemov, prisotnih na območju vseh evropskih morij
  - Na teh morjih se pojavljajo okoljska vprašanja - skupna vsem regijam in tista, ki so omejena na posamezne regije
  - Vplivi čezmejnega onesnaževanja
  - Celovit pristop namesto dosedanjega sektorskega pristopa
- Regionalno - ekosistemski pristop za obravnavo specifičnih problemov v posameznih regijah (Mediteran, Baltik, Črno Morje, Atlantik...)
  - Upoštevanje regionalnih posebnosti (lastnosti ekosistema, obremenitve, sociološke in ekonomske značilnosti)
  - V okviru ekosistemskega pristopa bodo uporabljene obstoječe institucije do največje možne mere

Obseg Strategije

- Geografski obseg:
  - EU države, ki mejijo na evropska morja
  - Vabilo k sodelovanju – ne-evropske države, ki mejijo na ta morja (regionalne konvencije)
  - Druge mednarodne organizacije v katerih sodelujejo tudi evropske države
  - V okviru mednarodnih organizacij se bo izvajalo upravljanje in zaščita odprtih morij
- Ukrepi na nivoju EU - ne bodo določeni, ker bo potrebno ukrepe za implementacijo na regionalnem nivoju pripraviti v skladu s posebnostmi posameznih regij z namenom doseganja skupnih ciljev
- V pripravi - ocena vplivov človekovih dejavnosti na stanje morskega okolja ter ocena trendov - Evropska agencija za okolje

Strateški cilji

- A. Zaščita in obnova strukture in funkcionalnosti ekosistema morij in oceanov s ciljem doseganja dobrega ekološkega stanja
- B. Postopno zmanjševanje onesnaževanja morskega okolja in zagotovitev, da zaradi onesnaženja ni ogroženo zdravje ljudi, ekosistema ali omejena raba morij
- C. Omejitev uporabe morskih virov in drugih aktivnosti na morjih do mere, ki bo trajnostna in ne bo ogrožala pravice bodočih generacij do rabe morij ter ne bo ogrožala ekosistema morja in njegove sposobnosti za prilagajanje
- D. EU bo podpirala dobro gospodarjenje in upravljanje morij v okviru Evrope in globalno

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj A - Zaščita in obnova strukture in funkcionalnosti ekosistema morja s ciljem doseganja dobrega ekološkega stanja

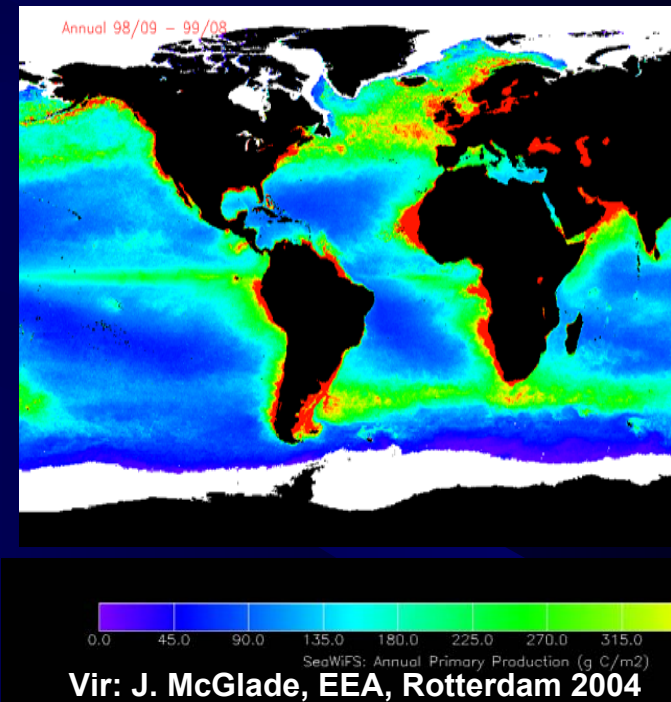
Biodiversity

1. Implementacija ekosistemskega pristopa k upravljanju človekovih dejavnosti do 2010 v skladu s smernicami
2. Ustaviti zmanjševanje biološke raznovrstnosti
3. Vzpostaviti učinkovito mrežo zaščenih morskih območij, ki bodo obsegala tudi odprta morja do 2012
4. Zmanjšati nevarnost nezgodnega ali namerne vnosa tujerodnih in invazivnih vrst

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj B - Postopno odpraviti onesnaženje morskega okolja

5. Zmanjšati emisije snovi, nevarnih za morsko okolje s ciljem da se doseže koncentracije enake ozadju za naravne substance ter koncentracije pod mejo detekcije za sintetične snovi
6. Preprečiti onesnaževanje z radioaktivnimi snovmi s ciljem da se doseže koncentracije enake ozadju za naravne substance ter koncentracije pod mejo detekcije za sintetične snovi
7. Do leta 2010 vzpostaviti kontrolne ukrepe za zmanjšanje emisij nutrientov v morsko okolje, do zmanjšanja nivoja eutrofikacije na sprejemljiv nivo

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj B - Postopno odpraviti onesnaženje morskega okolja

8. Do leta 2010 zagotoviti skladnost in izvajanje vse obstoječe zakonodaje, ki omejuje izpuste snovi iz ladij oziroma iz transportnih sredstev na morju, predvsem z uvajanjem koncepta "Čista ladja" in s povečevanjem varnosti plovbe
9. Zmanjšati vnos odpadkov v morsko okolje in zagotoviti izvajanje zakonodaje za gospodarjenje z odpadki vključno s programi za ozaveščanje javnosti glede škodljivih vplivov onesnaženja s plavajočimi odpadki (smeti) in odpadki iz plovil

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj C – Trajnostna raba morij

10. Zahteva po oceni vplivov na okolje za vse posege, ki mora upoštevati tudi medsebojne vplive med različnimi projekti in načrti ter dolgoročne kumulativne vplive dejavnosti na morsko okolje
11. Implementacija FAO Kodeksa odgovornega ribištva v najkrajšem možnem času
12. Zmanjševanje vplivov ribištva na ribji stalež v skladu z zaključki Svetovnega srečanja na vrhu (Johanesburg 2002), z namenom zagotoviti trajnostni pristop ribištva in obnovo morskih ekosistemov do leta 2015

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj C – Trajnostna raba morij

13. Zmanjšati izkoriščanje neobnovljivih virov
14. Pospeševanje uporabe orodij za usklajen razvoj in upravljanje obalnih območij – kot je ICZM
15. Pospeševanje implementacije 'Smernic za ohranjanje biološke raznovrstnosti in trajnostnega razvoja turizma', ki so bile sprejete na Konferenci konvencije o biološki raznovrstnosti in za ohranjanje obalnih območij 2004

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj C – Trajnostna raba morij

16. Skladnost v delovanju med politikami različnih sektorjev
17. Skladnost v razvoju in izvrševanju zakonodaje, pomembne za varovanje morskega okolja
18. Učinkovita koordinacija in sodelovanje med različnimi ustanovami ter regionalnimi in globalnimi konvencijami
19. Ozaveščanje javnosti in zagotavljanje sodelovanja širokemu spektru interesnih skupin

Cilji za izvajanje Strategije

Strateški cilj D – Gospodarjenje z morji v okviru Evrope in globalno

20. Izboljšava komunikacije med znanostjo, politiko ter uporabniki morij
21. Izboljšava baze znanja, ki je potrebna za uspešen razvoj in implementacijo ekosistemskega pristopa, še posebej za ocene tveganja za morsko okolje zaradi človekovih dejavnosti ter za oceno ekonomskih in socioloških vplivov
22. Pospeševanje razvoja strateških raziskovalnih programov za znanstveno podporo implementaciji ekosistemskega pristopa k upravljanju človekovih dejavnosti na regionalnem nivoju

Ekosistemski pristop

- Osnovno orodje za implementacijo Strategije za varovanje morij
- Integriran, strateški, prilagodljiv in trans-sektorski, načrtovanje in upravljanje poteka v skladu z dolgoročno perspektivo
- Upravljanje mora biti skladno z ekološkimi značilnostmi posameznih območij – upravljalske regije
- Cilji zastavljeni v regiji, nacionalno ali lokalno, morajo obravnavati in odražati zeleno kakovostno stanje strukture in dinamike ekosistema
- Cilji morajo biti skladni z načeli trajnostnega razvoja in morajo odražati izbrane družbene cilje !
- Ukrepi morajo odražati načelo preventive, načelo onesnaževalec plača ter načelo preprečevanja

Definicija Ekosistemskega pristopa

Vir: Guidance on the application of the Ecosystem Approach to Management of human activities in the European marine environment

“celovito, integrirano upravljanje človekovih dejavnosti na osnovi najboljšega razpoložljivega znanja o morskem ekosistemu in njegovi dinamiki z namenom identifikacije in ukrepanja v primeru kritičnih obremenitev morij in s tem doseganje trajnostne rabe naravnih virov in vzdrževanje integritete morskega ekosistema ”

Aspekti in obseg ekosistemskega pristopa

1. Določitev upravljalških enot
2. Politični okvir in sociološki vidiki
3. Podatki in informacije
4. Aktivnosti in gospodarski sektorji
5. Biodiverziteta

Za razvoj ekosistemskega pristopa je pomembna usklajenost aktivnosti in vseh vidikov: okoljski, ekonomski, socialni, prostorski, časovni, znanstveni, institucionalni

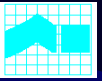
1. Habitati
2. Sesalci
3. Ribe
4. Ptiči
5. Bentoški organizmi
6. Plankton

1. Pomorski promet
2. Ribištvo
3. Energija
4. Vojaški nameni
5. Skupni kopenski vplivi
6. Urbana območja
7. Rekreacija in turizem

1. Morja v celoti
2. Regionalna območja
3. Posebna območja morij, habitati

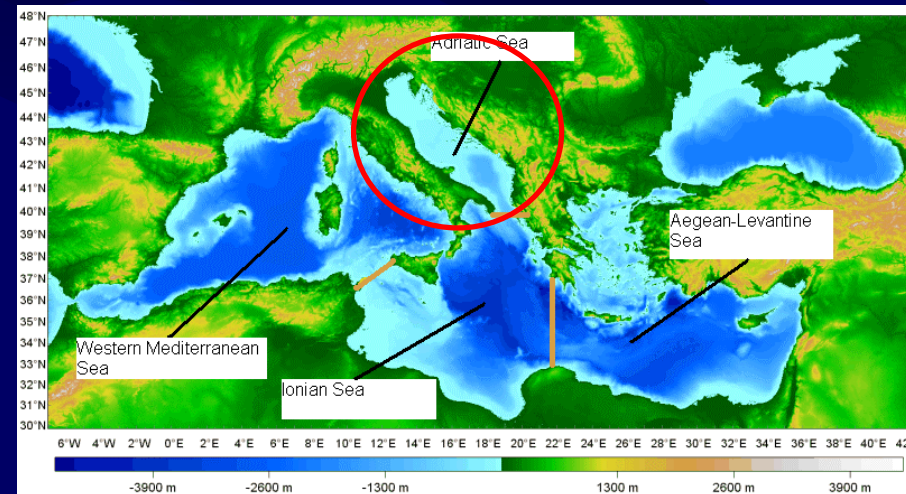
1. Zakonodaja
2. Predpisi
3. Soglasje družbe pri razvoju
4. Orodja za implementacijo
5. Režim na zaščitnih območjih in kontrolni mehanizmi

1. Geofizikalne značilnosti
2. Hidrografija
3. Naravni viri
4. Stanje okolja

Implementacija

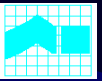
1. Razvoj "Izvedbenih načrtov" na regionalnem nivoju v skladu z načeli ekosistemskega pristopa in ob vključevanju vseh deležnikov
2. Vsebina "Izvedbenih načrtov" vključuje:
  - Strateška presoja vplivov človekovih dejavnosti na morsko okolje
  - Izbor indikatorjev, mejnih in referenčnih vrednosti
  - Pregled in prilagoditev monitoring programov
  - Izbor regionalnih ciljev in ukrepov, ki bodo omogočili doseganje strateških ciljev
  - Stroškovno analizo predloženih ukrepov
  - Periodične revizije
3. Izbrane so bile upravljalne regije Mediteran – Jadran (MAP, 2005):
  - lastnosti ekosistema, fizikalne, kemijske, hidrološke lastnosti, obremenitve in vplivi ter ekonomski in sociološki vidiki držav v regiji

Nadaljnji koraki pri razvoju Strategije

- Posvetovanje na internetu do: 9 May 2005 (Evropska Komisija)
http://europa.eu.int/comm/environment/water/consult_marine.htm
- Julij 2005 – Končana priprava dokumentacije za Evropsko Strategijo o morskem okolju, ki bo obsegala:
  - Komunikacijo, ki opisuje strategijo in podporne dokumente
  - Predlog Okvirne direktive o morjih – Začetek procesa za odločitev ali bo Strategija pravno obvezujoč dokument za implementacijo na regionalnem nivoju
- Februar 2006 – Zelena knjiga (začetek konzultacijskega procesa na evropskem nivoju za sprejem Direktive Morij)

Koristi, ki bi jih prinesla Direktiva

- Na nivoju EU se bodo izvajali ukrepi in bodo doseženi cilji, zastavljeni v Strategiji – osnovni cilj je doseganje dobrega ekološkega stanja evropskih morij
- Izvajali se bodo skladni monitoring programi, brez podvajanja dela in stroškov
- Izdelana bo integralna ocena obremenitev in vplivov
- Obravnavani bodo čezmejni vplivi – eutrofikacija, onesnaženje s kemikalijami, vnos tujerodnih vrst idr.
- Načrti za implementacijo in ukrepi za zmanjšanje vplivov se bodo konsistentno izvajali
- K integralnemu razvoju bo prispevala tudi povezava med obstoječo EU politiko (Skupna ribiška politika, Skupna kmetijska politika, regionalna politika idr.)
- Uvedba mehanizmov, ki bodo zagotovili popolno sodelovanje deležnikov v procesu in zagotovili pregleden proces poročanja

Več informacij

EU

<http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/marine/library>

Posvetovanje na internetu – vabilo k sodelovanju v anketi (angleščina):

http://europa.eu.int/comm/environment/water/consult_marine.htm

Slovenija

<http://www.npvo.si>

Hvala za pozornost !